

**Een hedendaags monument
voor Thorbecke**

Gerlinde Schuller

Wie is Thorbecke?

Een staatsman waarvan één uniek schilderij bestaat.

Sinds 1965 onderdeel van de collectie van het Rijksmuseum, Amsterdam

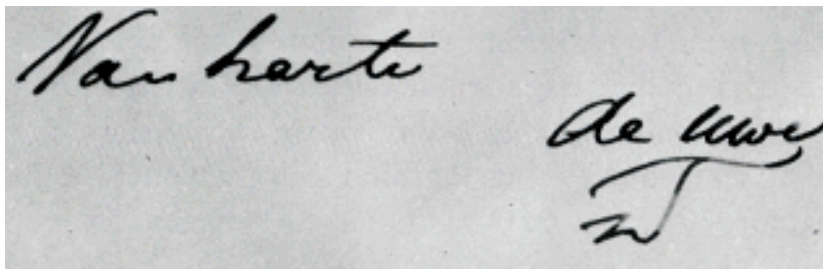

Een politicus op een sokkel.

Thorbecke-monument op het Thorbeckeplein, Amsterdam, 2008

Thorbecke, Thor, T.

*Mijn harte madonnaatje!
Zo het niet volstrekt nood-
zakelijk is, wil dan deze
morgen niet uitgaan.
Het is koud, noorden- of
noordoosten wind, en nog
al scherp. Wat gij doet,
denk aan uw T.*

A photograph of a handwritten signature in cursive script. The signature is written on a light-colored, slightly textured paper. The first part of the signature reads 'Van harte' and the second part, which is more stylized, reads 'de uwe' followed by a large, sweeping flourish that ends in a small 'n'.

Een politicus met de bijnaam Thor.

...Thorbecke leeft nog. Niet in dien zin alleen, waarin hij zal blijven leven, zoolang men in zijne levensgeschiedenis belang zal stellen, maar ook in dezen, dat zijne persoonlijkheid nog werkdadig optreedt; dat zijn naam nog niet heeft opgehouden tot zekere hoogte eene leus te zijn.

Onder de levenden heeft Thorbecke nog zeer vele persoonlijke, zeer subjectief oordelende vrienden en vijanden,

en indien men er zich toe zette om Thorbecke's aanleg en ontwikkelingsgeschiedenis; zijne drijfveeren en bedoelingen; de verschillende fasen van zijn staatkundig leven; den invloed dien hij op zijn tijd heeft uitgeoefend, en wat Nederland hem te danken of wellicht te verwijten heeft, nauwgezet te ontleiden en streng objectief te boek te stellen, zulk een werk zou, ook indien het tot zekere hoogte slaagde, ongetwijfeld aan vrienden en vijanden beiden veel ergernis, en niet onwaarschijnlijk tot eene reeks van strijdschriften aanleiding geven.'...

Een man die vrienden en vijanden had.

De belangrijkste Nederlander 1916: Thorbecke op #1.

In 1916 vroeg het dagblad De Nieuwe Amsterdammer zijn lezers een lijst te maken van de tien belangrijkste Nederlanders van de laatste vijftig jaar. Meer dan zestigduizend mensen sturden hun lijst in, en het eindresultaat gaf De Vries een vierde plaats, na Thorbecke, Josef Israëls en Multatuli.

De grootste Nederlander 2004: Thorbecke op #15.

KRO Televisieprogramma

1. Pim Fortuyn (politicus)
2. Willem van Oranje (opstandeling tegen Spaanse koning)
3. Willem Drees (premier in vier naoorlogse kabinetten)

Een man wiens belangrijkheid afneemt.

De Nieuwe Amsterdammer, 1916
KRO Televisieprogramma, 2004

Fonds staatsman Thorbecke opgericht.

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) heeft het Fonds Staatsman Thorbecke opgericht. Dankzij een eerste schenking van 1 miljoen gulden kan het Fonds spoedig van start gaan. De eerste activiteit zal zijn het totstandbrengen van een wetenschappelijke biografie van Johan Rudolf Thorbecke (1798-1872).

De KNAW wil met het Fonds de herinnering aan de Nederlandse Staatsman mr. J.R. Thorbecke levend houden.

Van huis uit classicus ontwikkelde Thorbecke zich tot een gezaghebbend jurist en een staatsman van formaat. Als minister heeft hij vorm gegeven aan het Nederlands staatsbestel en aan de inrichting van het onderwijs. Thorbecke was lid van de voorloper van de Akademie, het door Lodewijk Napoleon in 1808 opgerichte Koninklijk Instituut van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten. Thorbecke heeft een beslissende overigens niet onomstreden rol gespeeld bij de opheffing van het Koninklijk Instituut en de instelling in 1851 van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Het Fonds heeft eerst en vooral tot doel het instandhouden van de kennis over leven, werken en gedachtengoed van Johan Rudolf Thorbecke. Verder wil het Fonds geestes-, maatschappij- en natuurwetenschappelijk onderzoek bevorderen. Op maandag 11 december a.s. zal prof. dr. W.P. Gerritsen, oud-voorzitter Afdeling Letterkunde, in de openbare vergadering van de Akademie het Fonds Staatsman Thorbecke introduceren.

Een man wiens gedachtengoed geherwaardeerd wordt.

Laten we het Huis van Thorbecke eens gaan opknappen. Het is immers dringend aan groot onderhoud toe.

De wind giert er door de kapotte ruiten naar binnen; de kalk bladdert van het plafond, de lift werkt niet meer; en uit de kelder klinkt het klaaglijk gejammer van een hongerige kat.

In dit symposium stond daarom de houdbaarheid van het Huis van Thorbecke centraal. Maurice de Hond, Nederlands bekendste opiniepeiler en groot voorstander van directe democratie, een lezing geven waarin hij pleit voor het

vervangen van het Huis van Thorbecke door het systeem van Burger Democratie.

Een politicus die het bestaande politieke systeem bevraagde.

Thorbecke Lezing, Thorbecke Vereniging, 2005
Symposium 'Huis van Thorbecke', JOVD (Jong, Liberaal & Onafhankelijk), 2008

Arno van Roosmalen:

Thorbecke was eigenlijk een revolutionair met grote managementvaardigheden.

Hij heeft iets constructiefs doorgevoerd wat in feite nog steeds staat.

Thessa Oosterholt:

Het 'Huis van Thorbecke'. Thorbecke heeft op twee terreinen een belangrijke rol gespeeld: in sociaal – armoedewetgeving, gezondheidszorg, onderwijs – en in staatkundig opzicht.

Hans van Houwelingen:

Hij was een revolutionair op verschillende gebieden. Zie je dan ook in, dat een afbeelding een te beperkte invalshoek is?

Thorbecke was een revolutionair.

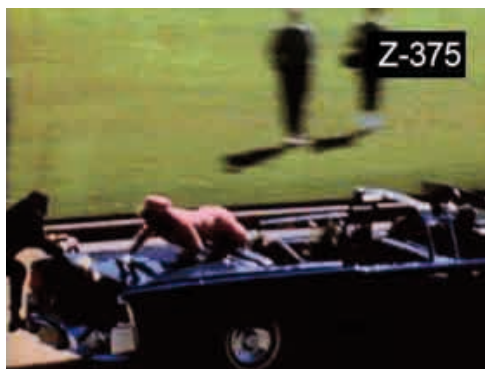
*Wat zijn de eigenschappen van
een hedendaags monument
voor een politicus?*

*Wat is kenmerkend voor
de moderne politicus?*

*Een schilderij is niet meer voldoende;
de cover-foto is tegenwoordig 'het' monument.*

De Amerikaanse president John F. Kennedy op de cover
van Time Magazine, 1962

Een media-snapshot wordt een monument.

Filmstill van de moordaanslag op de Amerikaanse president J.F. Kennedy, 1963

Een monument kan levend zijn.

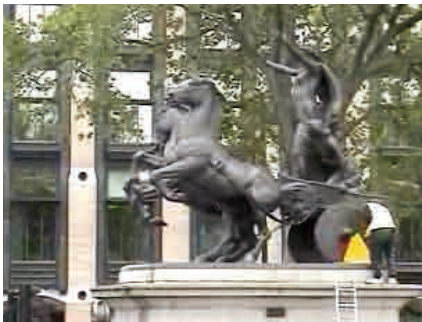
De 'eternal flame' op het graf van John F. Kennedy,
Arlington National Cemetery, die sinds 1967 brandt

'It is intended to be not a memorial to the pain and sorrow of death, but a permanent tribute to the joy and excitement of one man's life.'

*Een monument kan groots, abstract en nietszeggend
over persoon of gedachtengoed zijn.*

John F. Kennedy Memorial, Dallas, 1970
Ontworpen door Philip Johnson

*Een klassiek monument verandert niet met de tijd,
zijn context wel.*

Actie van de straatkunstenaar Banksy op
het standbeeld van Boudicca, Londen, 2005

'I didn't have sex with that woman.'
Bill Clinton

*Een object kan door een gebeurtenis
een monumentaal aura krijgen.*

Een blauwe jurk en een uitspraak werden het symbool voor
het Bill Clinton – Monica Lewinsky schandaal, 1998

Een monumentale grafsteen kan als monument dienen.

Grafsteen van Pim Fortuyn, Provesano, Italië, 2002

*Een monument is een uitdrukking van macht
en kan daarom ook provocerend werken.*

Communist monument, Vidin, Bulgaria, 2004

Thatcher statue attacker jailed

The man who knocked the head off a statue of former prime minister Margaret Thatcher has been jailed for three months. Paul Kelleher, 37, of Isleworth, west London, was found guilty of criminal damage at Southwark Crown Court. The theatre producer attacked the £150,000 statue with a cricket bat at London's Guildhall last July before decapitating it with a metal bar.

BBC NEWS, February 20, 2003

Een monument zonder hoofd duidt op protest.

Margaret Thatcher statue in Southwark Crown Court, London, 2003

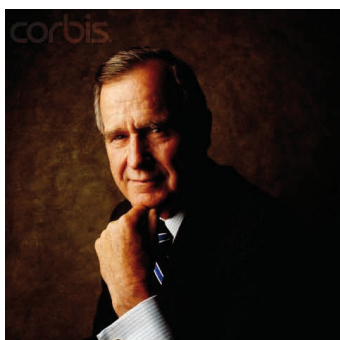
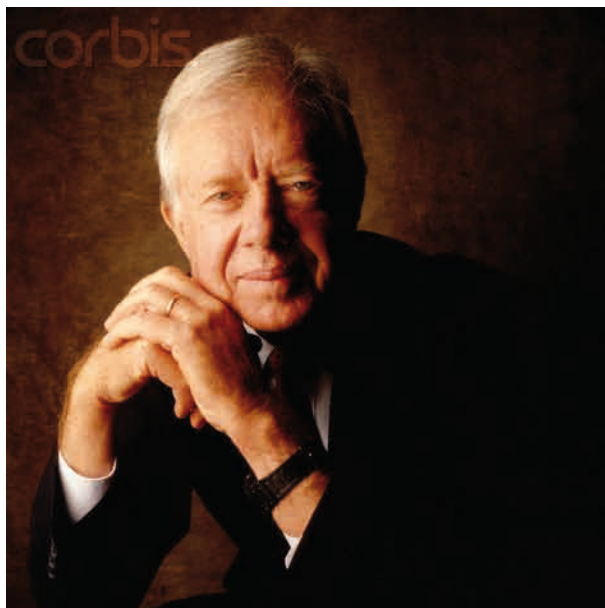
Een monument zonder hoofd duidt op anarchie.

Portret van Saddam Hussein in Bagdad, 2003

Het afbreken van een monument betekent revolutie.

Sadam Hussein Monument in Bagdad, 2003

*Een monument kan een template zijn,
dat van tijd tot tijd ingevuld wordt.*

Officiële persfoto's van de Amerikaanse presidenten Carter, Bush, Clinton
Persbureau Corbis, 1992-2001

Maak je eigen standbeeld!
Een politicus is dramaturg, regisseur, kunstenaar.

Ayaan Hirsi Ali tijdens de opnames van haar film 'Submission', 2004

Een politiek monument laat een rollenspel toe.

Feestmaskers van Thatcher, Hussein en Blair, 2008

Een monument vindt jou overal.

J.F.K. op de Amerikaanse halve dollar, 1964-heden

*Iedereen draagt een klein monument
van zijn favoriete politicus met zich mee.*

Barack Obama souvenirs, 2008

Het standbeeld van een politicus is een massaproduct.

Hillary Clinton Notenkraker, 2008

De massa zelf kan een politiek monument zijn.

Portret van oud-dictator Kim Il Sung tijdens een parade, Noord-Korea, 2007

*Een standbeeld van een politicus kan een code zijn
die eindeloos gereproduceerd wordt.*

Jan Peter Balkenende – graffiti kabouter, 2008

Het moderne standbeeld van een politicus is 14 x 4 m.

Michail Gorbatsjov in een reclame voor Louis Vuitton
Gefotografeerd door Annie Leibovitz, 2007

Het moderne standbeeld van een politicus is virtueel.

Barack Obamas avatar op Second Life, 2008

Het moderne standbeeld van een politicus is een kloon.

Jan Peter Balkenende bij zijn wassen beeld in Madam Tussaud, Amsterdam, 2008

*Een monument is meestal een mooiere interpretatie
van de werkelijkheid.*

Margaret Thatcher naast haar standbeeld van de kunstenaar Antony Dufort
Westminster Paleis, Londen, 2007

Dit is het enige 'formal portrait' van de voormalige Britse premier Tony Blair. Toekomstige kunsthistorici gaan juist het tegendeel beweren. Kijk eens hoe informeel! Het ene been dat op de knie van het andere rust, de open hemdboord, het witte driehoekje boven de broekband. En ze zullen uitleggen: een typische Derde Weg-pose, want daar stond hij voor. De houding typeert tevens zijn tijd. Politici deden hun best de kloof met de burger te dichten, ze waren mens met de mensen. De kunsthistorici gaan ook vast iets zeggen over Blairs blik – het vergelijksmateriaal is voorhanden. Anders dan zijn voorgangers naast wier beeltenis hij komt te hangen in Portcullis House in Westminster, kijkt deze premier weg, bezorgd, misschien wel getergd. Het doek toont de politici in zijn nadagen, toen tanende populariteit hem noopte zich op zijn toekomst te bezinnen.
NRC Handelsblad, 26. April 2008

Een monument kan ook eerlijk zijn.

Tony Blair, geschilderd door de kunstenaar Phil Hale
Portcullis House, Westminster, Londen, 2008

*Elke politicus zou een heldenmonument
van zichzelf willen.*

Barack Obama voor een standbeeld van Superman, 2008

*De nieuwe politicus heeft geen monument meer nodig.
Hij is hacker, een held en 'bulletproofed'.*

Hacker Neo redt de wereld in 'The Matrix', 2199

Wie zou Thorbecke nu zijn?

Europeaan

*honderdduizenden Google resultaten
www.thorbecke.blog.nl
avatar op Second Life
wassen beeld bij Madam Tussaud
15 tijdschriftencovers per jaar
Boek bestseller 'Grenzen verleggen'*

*moedig > revolutionair
autonoom > partij-onafhankelijk
vertrouwenswaardig > bevraagt misstanden*

Wat zijn de eigenschappen van een hedendaags Thorbecke-monument?

Johan Rudolf Thorbecke (1798-1872) had een revolutionaire geest en was een vernieuwer die Nederland gedurende een politieke carrière van meer dan 30 jaar in een moderne staat veranderde. Ondanks enkele zware nederlagen heeft hij in zijn tijd in veel van zijn nieuwe wetten een nieuwe weg bewandeld.

Een hedendaags monument voor Thorbecke moet zijn daden in het heden interpreteren en een verwijzing naar de toekomst inhouden. Het moet een actieve herinnering aan Thorbecke bevorderen en een dialoog tussen burgers en politici initiëren, in stand houden en becomingentariëren. Het monument moet in beweging blijven, zich aan de tijd aanpassen en naar het waarom van actuele gebeurtenissen vragen.

Een geschikt Thorbecke-monument is niet iets, waar je geconcentreerd voor stilstaat, maar iets, wat je juist verleidt om actief te worden.

10 m diameter
tegen afluisteren en
gsm-bewaking beveiligd

THOR – Luistermonument

Plaats: tegenover het Binnenhof aan het water

Tijd: vaste inrichting

Materiaal: betonnen bank met twee zitplaatsen, akoestische installatie, verrekijker

Het Thor-monument is een plaats van observatie, reflectie en vragen naar het waarom. Thor was de bijnaam van Thorbecke. Hij staat voor de nabijheid tussen politici en burgers, wordt echter ook als codering voor de plaats gebruikt. Een zitgelegenheid is uitgerust met een akoestische installatie, via welke je naar keuze live naar de debatten in de Tweede Kamer, naar Thorbecke-lezingen of naar interviews met politici kunt luisteren. In de zitgelegenheid is bovendien een verrekijker ingebouwd, waarmee je het gebeuren op het Binnenhof in het oog kunt houden.

Thor is een aanbod aan burgers en politici. Het is een plaats waar zij een overzicht over de politieke situatie in het land kunnen krijgen – optisch, akoestisch en in discussies. De plaats is tegen afluisteren en gsm-bewaking beveiligd. Het is een plaats waar je een revolutie zou kunnen voorbereiden.

achterkant:
HUIS VAN THORBECKE
1848

voorkant:
WEES MOEDIG.
HERINNERING
2008

Het Huis van Thorbecke – Herinneringsactie

Plaats: Tweede Kamer en regeringsgebouwen

Tijd: herinneringsactie een keer binnen een legislatuurperiode

Materiaal: verpakking en chocolade, met verschillende kreten
bv. Wees moedig. Wees autonoom. Wees vertrouwenswaardig.

Het monument is een moment van herinnering, gecombineerd met een alledaags ritueel. De herinnering wordt in de vorm van een chocolademunt verstrekt, genuttigd en doorgeslikt. Op de chocolademunten staan oproepen aan politici, die essentiële waarden ter sprake brengen die ook altijd door Thorbecke werden verdedigd. De herinnering is daarbij op het verleden en de toekomst gericht. Aan de ene kant wordt herinnerd aan het aannemen van de huidige grondwet in 1848 en daarmee aan de oprichting van het 'Huis van Thorbecke'. Aan de andere kant worden de politici herinnerd aan de fundamentele waarden en beloften, op grond waarvan zij gekozen zijn.

Kijk, daar is Thorbecke!

Plaats: op de Hofvijver aan het Binnenhof

Tijd: het hele jaar behalve in de winter

Materiaal: kunststof

Het Thorbecke-standbeeld in Amsterdam wordt door eigentijdse ingrepen opnieuw geïnterpreteerd en het verandert van standplaats.

Thorbecke wordt van zijn sokkel gehaald. Hij wordt gekloond – er wordt van kunststof een exact afgietsel van hem gemaakt. Hij wordt op de Hofvijver aan het Binnenhof in Den Haag geplaatst, waar hij drijvend niet alleen opzien baart en tot discussie leidt, maar voor burgers en politici ook herinnering en waarschuwing vertegenwoordigt.

*‘Wees moedig!’ is een project van Gerlinde Schuller
voor STROOM, Den Haag in het kader van het
thematisch programma ‘Nu monument’, 2008*

Onderzoek: Gerlinde Schuller, Arthur Roeloffzen
3D Visualisatie: Hagen Mumm

**WEES
MOEDIG!
2008**